
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ
ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2021

ΜΑΘΗΜΑ

ΧΗΜΕΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

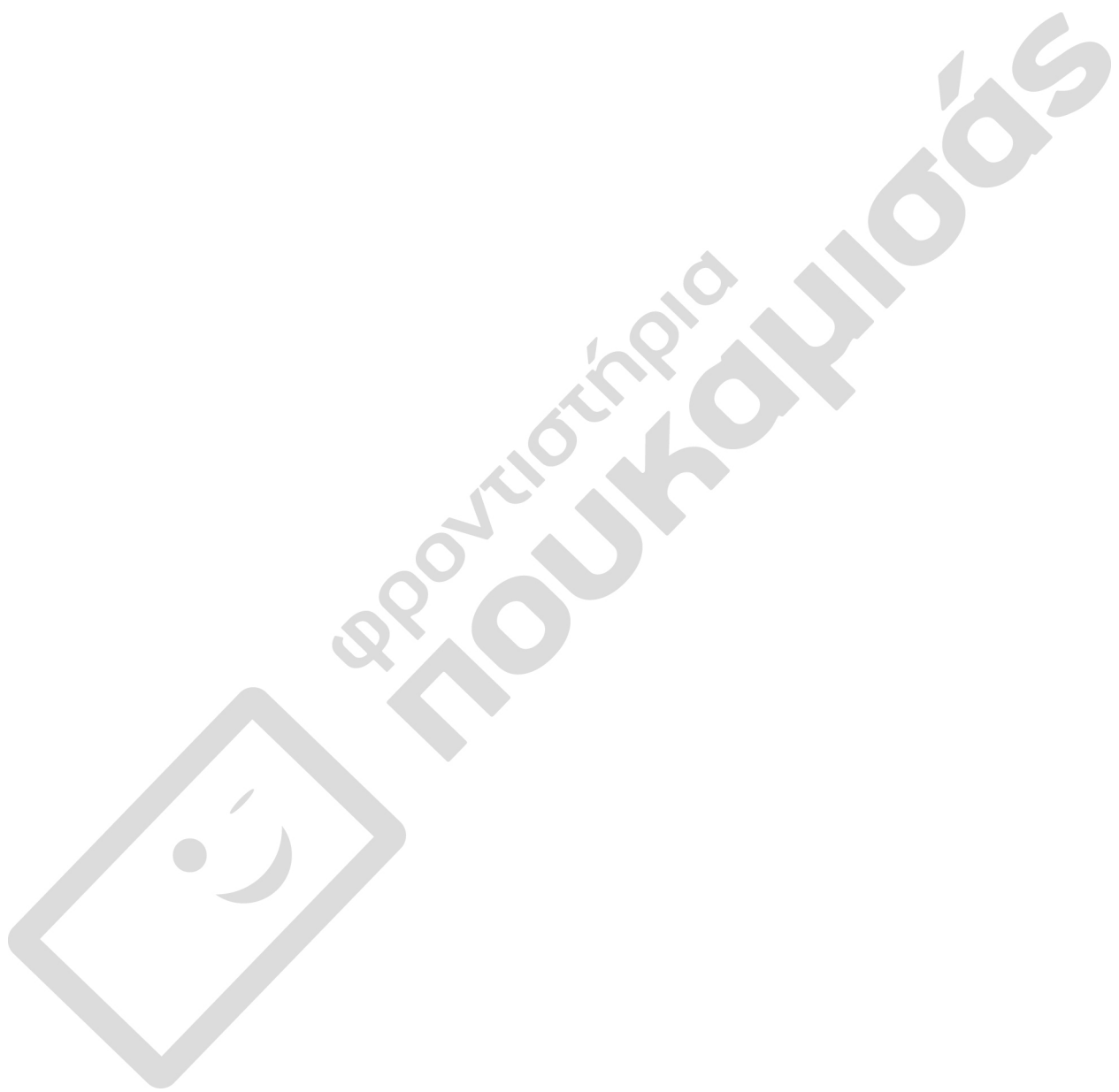
ΩΡΑ ΑΝΑΡΤΗΣΗΣ

13:25

φροντιστήρια
ΠΟΥΚΑΜΙΣΣΑΣ

Ο ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΣ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ' ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΞΕΤΑΣΗΣ:

18 / 06 / 2021

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:

Χημεία Προσανατολισμού

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ

ΘΕΜΑ Α

- A1 β
A2 γ
A3 α
A4 β
A5 δ

ΘΕΜΑ Β

- B1 $_{11}\text{Na}: 1s^2 2s^2 2p^6 3s^1 \rightarrow 3^{\text{η}}$ περίοδο, $1^{\text{η}}$ ομάδα
 $_{16}\text{S}: 1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^4 \rightarrow 3^{\text{η}}$ περίοδο $16^{\text{η}}$ ομάδα
 $_{19}\text{K}: 1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^6 4s^1 \rightarrow 4^{\text{η}}$ περίοδο $1^{\text{η}}$ ομάδα

α. Η ατομική ακτίνα στον Περιοδικό Πίνακα αυξάνεται από δεξιά προς τα αριστερά και από πάνω προς τα κάτω άρα:

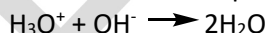
β. Η E_i αυξάνεται με την μείωση της ατομικής ακτίνας και την αύξηση του δραστικού πυρηνικού φορτίου. Το νάτριο έχει μεγαλύτερη ατομική ακτίνα και μικρότερο δραστικό πυρηνικό φορτίο.
Συνεπώς $E_{i1}(\text{Na}) < E_{i1}(\text{S})$

B2 α. Το H_2SO_4 ιοντίζεται και παράγει H_3O^+ με αποτέλεσμα η $[\text{H}_3\text{O}^+]$ να αυξάνεται και σύμφωνα με την Αρχή Le Chatelier, η ισορροπία να μετατοπίζεται προς τα δεξιά και να επικρατεί το χρώμα των ιόντων Cr_2O_7^- δηλαδή το πορτοκαλί χρώμα.

β. Το NaOH δίσταται σύμφωνα με τη χημική εξίσωση:

Τα ιόντα OH^- αντιδρούν με τα ιόντα H_3O^+ σύμφωνα με τη χημική εξίσωση:

Το αποτέλεσμα είναι να μειώνεται η $[\text{H}_3\text{O}^+]$ και η ισορροπία να μετατοπίζεται προς τα αριστερά, συνεπώς να επικρατεί το χρώμα των ιόντων CrO_4^{2-} δηλαδή το κίτρινο χρώμα.

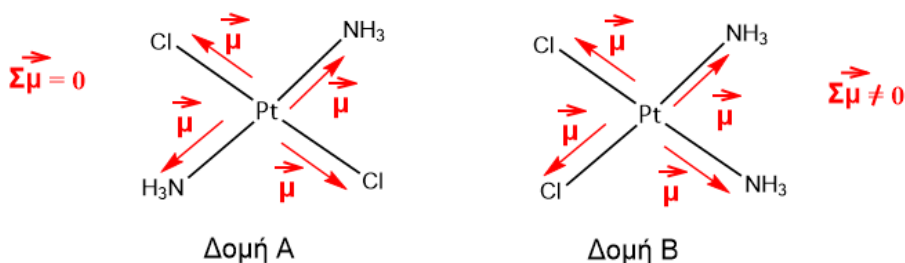

B3 Στο ${}_2\text{He}^+$ η ενέργεια των ατομικών τροχιακών εξαρτάται μόνο από την τιμή του κύριου κβαντικού αριθμού n , άρα $E(3s) = E(3d)$. Συνεπώς και στις δύο μεταπτώσεις έχουμε την ίδια μεταβολή ενέργειας με αποτέλεσμα τα φωτόνια να έχουν ίσες συχνότητες καθώς $\Delta E_I = \Delta E_{II}$ ή $hf_I = hf_{II}$ ή $f_I = f_{II}$

B4 α. Επειδή $pK_a = -\log K_a$ όσο μικρότερη είναι η pK_a τόσο μεγαλύτερη είναι η K_a άρα τόσο ισχυρότερο είναι το οξύ. Επίσης υποκαταστάτες που προκαλούν -I επαγωγικό φαινόμενο αυξάνουν την ισχύ των οξέων. Με βάση τα παραπάνω, η κατάταξη των υποκαταστατών με αυξανόμενο -I επαγωγικό είναι :
 C_6H_5^- , HO^- , $-\text{F}$, $-\text{NO}_2$.

β. Το CF_3COOH έχει μικρότερη pK_a από το CFH_2COOH συνεπώς είναι ισχυρότερο οξύ. Αυτό οφείλεται στο εντονότερο -I επαγωγικό φαινόμενο στο CF_3COOH που προκαλείται από το μεγαλύτερο αριθμό ατόμων F.

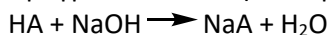
B5 Στη δομή A λόγω σχήματος ή συνολική διπολική ροπή είναι μηδέν. Στη δομή B λόγω σχήματος η συνολική ροπή είναι διάφορη του μηδενός, συνεπώς η δομή B είναι πολική με αποτέλεσμα να διαλύεται περισσότερο στο νερό που είναι πολικός διαλύτης.

ΘΕΜΑ Γ

Γ1 α. Ογκομέτρηση HA

Πραγματοποιείται η αντίδραση :

Από τη στοιχειομετρία της αντίδρασης στο ισοδύναμο σημείο ισχύει:

$$n(\text{HA}) = n(\text{NaOH}) \text{ ή } C(\text{HA}) \cdot V(\text{HA}) = C(\text{NaOH}) \cdot V(\text{NaOH}) \text{ ή } C(\text{HA}) \cdot 0,02 = 0,2 \cdot 0,02 \text{ ή } C(\text{HA}) = 0,2 \text{ M}$$

β. Για $V(\text{NaOH}) = 10\text{mL}$ έχουμε:

$$n(\text{NaOH}) = C(\text{NaOH}) \cdot V(\text{NaOH}) = 0,2 \cdot 0,01 = 0,002 \text{ mol}$$

$$n(\text{HA}) = C(\text{HA}) \cdot V(\text{NaOH}) = 0,2 \cdot 0,02 = 0,004 \text{ mol}$$

mol	HA	+	NaOH	→	NaA	+	H ₂ O
Αρχικά	0,004		0,002		-		
Αντιδρούν	0,002		0,002		-		
Παράγονται	-		-		0,002		
Τελικά	0,002		-		0,002		

Στο τελικό διάλυμα έχουμε:

$$C(\text{HA}) = \frac{0,002}{0,03} \text{ M}$$

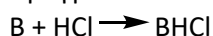
$$C(\text{NaA}) = \frac{0,002}{0,03} \text{ M}$$

Προκύπτει ρυθμιστικό διάλυμα HA/NaA και αφού ισχύουν οι γνωστές προσεγγίσεις, από την εξίσωση Henderson – Hasselbalch έχουμε:

$$pH = pK_a (HA) + \log \frac{C(NaA)}{C(HA)} \text{ ή } pH = 6$$

Γ2 α. Ογκομέτρηση Β

Πραγματοποιείται η αντίδραση:

Στο Y_2 αφού τα διαλύματα Y_1 και Y_2 έχουν ίσες συγκεντρώσεις $C(B) = C(HA) = 0,2 \text{ M}$.

Στο ισοδύναμο σημείο ισχύει:

$$n(B) = n(HCl) \text{ ή } C(B) \cdot V_B = C(HCl) \cdot V(HCl) \text{ ή } 0,2 \cdot 0,02 = 0,2 \cdot V(HCl) \text{ ή } V(HCl) = 0,02 \text{ L ή } 20 \text{ mL}$$

β. $n(B) = n(HCl) = 0,2 \cdot 0,02 = 0,004 \text{ mol}$

mol	B	+	HCl	→	BHCl
Αρχικά	0,004		0,004		-
Αντιδρούν	0,004		0,004		-
Παράγονται	-		-		0,004
Τελικά	-		-		0,004

Το τελικό διάλυμα περιέχει το άλας BHCl με συγκέντρωση $C = 0,1 \text{ M}$

Το άλας διίσταται ως εξής:

Mol/L	BHCl	→	BH ⁺	+	Cl ⁻
Αρχικά	0,1		0,1		-
Τελικά	-		-		0,1

Το Cl⁻ δεν αντιδρά με το H₂O

Mol/L	BH ⁺	+	H ₂ O	⇌	B	+	H ₃ O ⁺
Αρχικά	0,1		-		-		-
Αντιδρούν	x		-		-		-
Παράγονται	-		-		x		x
Τελικά	0,1 - x		-		x		x

$$K_a(BH^+) = 10^{-8}$$

Από την έκφραση της $K_a(BH^+)$, λαμβάνοντας τις επιτρεπόμενες προσεγγίσεις βρίσκουμε

$$x = 10^{-4,5} \text{ M} \text{ οπότε } pH = -\log [H_3O^+] = -\log 10^{-4,5} = 4,5.$$

Γ3 Για να είναι ένας δείκτης κατάλληλος για μία ογκομέτρηση πρέπει η περιοχή αλλαγής χρώματος του δείκτη να περιλαμβάνει το pH του διαλύματος στο ισοδύναμο σημείο ή τουλάχιστον να βρίσκεται στο κατακόρυφο τμήμα της καμπύλης ογκομέτρησης.

Για το Y_1 υπολογίζουμε το pH στο ισοδύναμο σημείο:

$$n(HA) = n(NaOH) = 0,2 \cdot 0,02 = 0,004 \text{ mol}$$

mol	HA	+	NaOH	→	NaA	+	H ₂ O
Αρχικά	0,004		0,004		-		
Αντιδρούν	0,004		0,004		-		
Παράγονται	-		-		0,004		
Τελικά	-		-		0,004		

$$C(\text{NaA}) = \frac{0,004}{0,04} \text{ M ή } C(\text{NaA}) = 0,1 \text{ M}$$

Το άλας δίδεται ως:

Mol/L	NaA	→	Na ⁺	+	A ⁻
Αρχικά	0,1		0,1		-
Τελικά	-		-		0,1

Το Na⁺ δεν αντιδρά με το νερό.

Mol/L	A ⁻	+	H ₂ O	⇌	HA	+	OH ⁻
Αρχικά	0,1		-		-		-
Αντιδρούν	γ		-		-		-
Παράγονται	-		-		γ		γ
Τελικά	0,1 - γ		-		γ		γ

$$K_b(\text{A}^-) = 10^{-8}$$

Από την έκφραση της $K_a(\text{A}^-)$, λαμβάνοντας τις επιτρεπόμενες προσεγγίσεις βρίσκουμε $\gamma = 10^{-4,5}$ M
 οπότε $\text{pH} = \text{pOH} = -\log[\text{OH}^-] = -\log 10^{-4,5} = 4,5$
 $\text{pH} + \text{pOH} = 14$ ή $\text{pH} = 14 - 4,5 = 9,5$

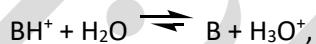
Συνεπώς για την ογκομέτρηση του Y1 ο καταλληλότερος δείκτης είναι το κίτρινο της αλιζαρίνης (i) με περιοχή pH αλλαγής χρώματος 10 - 12.

Για το Y2 το pH είναι ίσο με 4,5 οπότε ο καταλληλότερος δείκτης είναι η ηλιανθίνη (iii) με περιοχή pH αλλαγής χρώματος 2,5 - 4,5.

- Γ4** Τα Y₁ και Y₂ αντιδρούν, αφού περιέχουν HA και B
 $n(\text{HA}) = 0,2 \cdot V \text{ mol}$
 $n(\text{HB}) = 0,2 \cdot V \text{ mol}$

mol	HA	+	B	→	BHA
Αρχικά	0,2 · V		0,2 · V		-
Αντιδρούν	0,2 · V		0,2 · V		-
Παράγονται	-		-		0,2 · V
Τελικά	-		-		0,2 · V

Στο τελικό διάλυμα περιέχεται το άλας BHA, το οποίο δίδεται ως εξής:

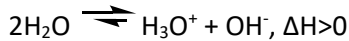
$$K_a(\text{BH}^+) = 10^{-8}$$

$$K_b(\text{A}^-) = 10^{-8}$$

Αφού $K_a(\text{BH}^+) = K_b(\text{A}^-)$ τότε $[\text{H}_3\text{O}^+] = [\text{OH}^-]$, άρα το διάλυμα είναι ουδέτερο.

Γ5 Ο αυτοϊοντισμός του νερού περιγράφεται από την παρακάτω χημική εξίσωση:

Η εξουδετέρωση είναι το αντίθετο χημικό φαινόμενο άρα σύμφωνα με το νόμο Lavoisier – Laplace, θα είναι εξώθερμη αντίδραση και περιγράφεται από τη χημική εξίσωση:

Κατά τη διάρκεια της ογκομέτρησης έχουμε εξουδετέρωση και έτσι το διάλυμα θερμαίνεται.

ΘΕΜΑ Δ

Δ1 Έχουμε ισομοριακό μίγμα N_2 και H_2 που αντιδρά ως εξής:

mol	$\text{N}_2(\text{g})$	+	$3\text{H}_2(\text{g})$	$\rightleftharpoons$	$2\text{NH}_3(\text{g})$
Αρχικά	n		n		-
Αντιδρούν	x		3x		-
Παράγονται	-		-		2x
Τελικά	n - x		n - 3x		2x

Στη χημική ισορροπία περιέχονται σε δοχείο όγκου V_1 :

$(n - x)$ mol N_2

$(n - 3x)$ mol H_2

2x mol NH_3

πολ (Χ.Ι.) = $n - x + n - 3x + 2x = 2n - 2x = 2(n - x)$ mol

Με δεδομένο ότι η αναλογία mol είναι και αναλογία όγκων για αέρια στις ίδιες συνθήκες P, θ έχουμε $n = 6x$.

Από έλεγχο περίσσειας διαπιστώνουμε ότι το περιοριστικό αντιδρών είναι το H_2 , αν θεωρήσουμε την αντίδραση μονόδρομη οπότε:

$$a = \frac{3x}{6x} \text{ ή } a = 0,5$$

Άρα η απόδοση είναι 50 %.

Δ2 $n_{\text{ΟΛΙΚΑ}}(\text{Χ.Ι}) = 10$ mol ή $2(n - x) = 10$ ή $n - x = 5$. (1)

$$n = 6x \text{ (2)}$$

Από τις σχέσεις 1 και 2 έχουμε:

$$x = 1 \text{ mol και } n = 6 \text{ mol.}$$

Η σύσταση στη Χ.Ι είναι:

$$\blacklozenge \text{ N}_2: 6 - 1 = 5 \text{ mol}$$

$$\blacklozenge \text{ H}_2: 6 - 3 + 3 \text{ mol}$$

$$\blacklozenge \text{ NH}_3: 2 \text{ mol}$$

Από την έκφραση της K_c βρίσκουμε $V_1 = 5\text{L}$.

Δ3 $\text{CaCO}_3(\text{s}) \rightleftharpoons \text{CaO}(\text{s}) + \text{CO}_2(\text{g})$

α. εφόσον οι αντιδράσεις είναι απλές και προς τις δύο κατευθύνσεις και τα στερεά παραλείπονται από την έκφραση του νόμου της ταχύτητας της αντίδρασης προκύπτει ότι:

$$\blacklozenge \text{ ο νόμος για την προς τα δεξιά απλή αντίδραση είναι } u_1 = k_1$$

$$\blacklozenge \text{ για την προς τα αριστερά αντίδραση είναι } u_2 = k_2 [\text{CO}_2]$$

β. Το CaCO_3 διασπάται ως εξής:

mol	CaCO_3	$\xrightleftharpoons[u_2]{u_1}$	CaO(s)	+	$\text{CO}_2(\text{g})$
Αρχικά	2		-		-
Αντιδρούν	γ		-		-
Παράγονται	-		γ		γ
Τελικά	$2 - \gamma$		γ		γ

Από το βαθμό διάσπασης προκύπτει:

$$a = \frac{\gamma}{2} \text{ ή } \gamma = 0,5 \cdot 2 \text{ ή } \gamma = 1 \text{ mol}$$

Ο μέγιστος ρυθμός μεταβολής της συγκέντρωσης του CO_2 την χρονική στιγμή $t = 0$ ισούται με την u_1 οπότε:

$$u_1 = k_1 = \mathbf{0,4 \text{ M/min}}$$

Στη Χημική Ισορροπία $u_1 = u_2 = 0,4 \text{ M/min}$ οπότε αφού $[\text{CO}_2] = 1 \text{ M}$ έχουμε:

$$k_2 = \frac{u_2}{[\text{CO}_2]} \text{ ή } k_2 = \mathbf{0,4 \text{ min}^{-1}}$$

γ. Επειδή $K_c = [\text{CO}_2]$ όσο υφίσταται Χ.Ι. $[\text{CO}_2] =$ σταθερή οπότε και η P παραμένει σταθερή, αφού V και T σταθερά, καθώς $P = [\text{CO}_2]RT$. Η απομάκρυνση ποσότητας CO_2 ωθεί τη θέση της Χ.Ι. προς τα δεξιά, σύμφωνα με την Αρχή Le Chatelier, αφού η $[\text{CO}_2]$ μειώνεται. Επομένως, για να υπάρξει μεταβολή της P πρέπει να μην αποκαθίσταται Χημική Ισορροπία δηλαδή να αντιδράσει όλη η ποσότητα CaCO_3 .

Από την στοιχειομετρία έχουμε:

1mol CaCO_3 παράγει 1mol CO_2

2mol CaCO_3 παράγει $n\text{CO}_2$

Άρα $n(\text{CO}_2) = 2 \text{ mol}$

Για να υποδιπλασιασθεί η πίεση πρέπει να παραμείνει στο δοχείο 0,5 mol CO_2 οπότε πρέπει να αφαιρεθούν από αυτό 1,5 mol CO_2 .

